

luchtकर्teringswerkzaamheden was Schermerhorn voor de oorlog enkele malen in Indië geweest, van Poll, zoon van een officier van het Knil, had er twee bezoeken aan gebracht en de Boer, een oud-marine-officier, had er jarenlang gewoond – hij was er hoofdbestuurslid geweest van de Vaderlandse Club. Drie, zo leek het, nogal ver uit elkaar liggende figuren. In Indië zou echter blijken dat Schermerhorn, in tegenstelling tot wat hij had verwacht, met van Poll uitstekend kon samenwerken – deze laatste kreeg spoedig begrip voor de kracht van het Indonesische nationalisme. Bij de Boer lag dat moeilijker: hij stond bij tijd en wijle sterk onder invloed van de grote Indische ondernemers die over het algemeen aan het bestaan van de Republiek een eind wilden maken.

In haar instructie was aan de commissie voorgeschreven dat zij tot unanieme besluiten en aanbevelingen diende te komen (elk van de leden had dus een vetorecht) – dat maakte de positie van lid/voorzitter Schermerhorn extra moeilijk. Moeilijk was zij óók doordat de rechtse oppositie in de Kamers (ARP, CHU, SGP en de Partij van de Vrijheid) zich tegen de instelling van de commissie had uitgesproken¹ en doordat in Indië door een groot deel van de Nederlanders en de Indische Nederlanders van meet af aan de opvatting gehuldigd werd dat het door de socialist Schermerhorn voorgezeten gezelschap met zijn drie socialistische secretarissen (mr. P. Sanders, mr. I. Samkalden² en mr. J. de Visser³) geen andere bedoeling had dan Indië aan de Republiek te verkwanselen. Nu, dat was allerminst Schermerhorns bedoeling.

Het heeft, dunkt ons, zin om op zijn opvattingen iets dieper in te gaan omdat, terwijl de Boer in geen enkele Nederlandse partij invloed had en van Poll slechts een zeer geringe in de KVP, wat Schermerhorn dacht van veel betekenis was voor de opstelling van de Partij van de Arbeid – door een brief-, soms ook telegramwisseling met partijvoorzitter Vorrink stond hij met zijn geestverwanten in nauw contact. Schermerhorn nu oordeelde positief over het Indonesische nationalisme en had er oog voor dat de Republiek er een authentieke manifestatie van was. Hij was een doorzetter, had er geen bezwaar tegen om zijn mandaat te overschrijden (er was de commissie voorgeschreven dat zij, optredend namens de regering, niet verder mocht gaan dan deze wenste), had persoonlijke

¹ In het kabinet-Beel had één minister tegen dat instellen gestemd: Ringers. ² 'Twee rode Joden', vond schout-bij-nacht Pinke (brief, 17 juni 1947, aan Helfrich, *NIB*, dl. IX, p. 383–84). Samkalden was inderdaad van Joodse afkomst maar Sanders niet. ³ Eerder genoemd als secretaris van de commissie die over het beleid van het Driemanschap van de Nederlandse Unie had gerapporteerd.